Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 188. TWO SECTIONS (SECTION 1) JERSEY CITY and NEW YORK, СУБОТА, 5-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 188. VOL. LXI.

ГЕН. БЕДЕЛ СМИТ ОЧОЛЮЄ НОВУ СТРАТЕГІЧНУ АГЕНЦІЮ

ПРЕЗИДЕНТ ВСТАНОВИВ ОПЕРАЦІЙНО-КООРДИНАЦІЙНУ РАДУ НА МІСЦЕ РАДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ

Денвер. — Президент Айзенгавер встановив нову Операційно-Стратегічну Раду, яка діятиме в рямках Ради Національної Безпеки та перебере функції дотеперішньої Ради Психологічної Стратегії, що тим самим перестає існувати. Головою нової агенції, завданням якої буде координувати започатковування, розвиток і здійснювання високої національної стратегії, найменував президент Айзенгавер державного підсекретаря й колишнього голову Центральної Розвідчої Агенції, ген. Волтера Бедела Смита. Діяльність нової агенції виключатиме тільки справи внутрішньої безпеки, що й надалі залишаються на відповідальності Департаменту Справедливости та Федерального Бюра Інвестиґації. Рівночасно повідомляється, що президент Айзенгавер, не резиґнуючи зі своїх передвиборчих обіцянок повести більш інтенсивну й більш динамічну психологічну війну проти міжнародного комунізму, все ж таки прийняв концепцію, що в „холодній війні" проти комуно-російського імперіялізму діла матимуть більший ефект, ніж слова. Нова агенція була створена на підставі студій і рекомендацій очолюваного Вільямом Джексоном з Прінстону, Н. Дж. Президентського Комітету в справах міжнародної інформаційної діяльности, який в своєму таємному звіті з 30-го червня твердить, що психологічна війна, як така, не існує, натомість психологічні наслідки має ефектовне керівництво та здорова закордонна політика й політика національної безпеки. Очолюваний Джексоном Президентський Комітет, рівночасно перестерігав, щоб Америка не перебирала на себе таких зобов'язань в міжнародній політиці, яких вона хвилево з таких чи інших причин не могла б виконати. До нової Ради, крім ген. Бедела Смита, входять: заступник секретаря оборони Роджер К. Кайес, директор Адміністрації Закордонних Операцій Герольд Стассен, директор Центральної Розвідчої Агенції Аллен В. Доллес та спеціяльний дорадник президента в справах „холодної війни" С. Д. Джексон, який буде в Раді особистим представником президента Айзенгавера. З Білого Дому повідомляють, що скасування Ради Психологічної Стратегії аж ніяк не означає припинення психологічної війни. Навпаки, вона буде ще тільки скріплена, але не так на базі пропаганди, як радше на базі ефектовної закордонної політики. Рівночасно зі створенням нової стратегічної агенції, президент Айзенгавер проголосив низку нових призначень на важливі урядові пости, вже майже завершуючи цим пообіцяну ним реорганізацію федерального уряду.

Армія не зменшуватиме свого кількісного складу

Вашингтон. — Представник департаменту оборони сповістив, що армія відкинула плян зменшення свого кількісного стану і як дотепер покликуватиме у свої лави по 23,000 осіб місячно. Покликування свіжих вояків буде продовжуватися доти, аж доки не буде осягнено цілком забезпеченого миру в Кореї, отже, задум знизити поступово число покликуваних до армії на 19,000 місячно тепер ще не буде здійснений. Одночасно департамент оборони підкреслив, що він не думає обнижувати бойової готовости армії, з уваги на тимчасове заспокоєння на Далекому Сході, що мало виявитись у зменшенні кількости вояків, які знаходяться в бойовому поготівлі. Одночасно з гол. квартири Повітряних Сил сповіщено, що й там не відбудеться заплановане додаткове звільнення 4,000 старшин резерви, а обмежаться лише на давно передбаченому нормальному звільненні 6.500 осіб. Керівништво Фльоти також змінило свої пляни відпустити зі служби 4,200 страшин запасу, обмежившись на звільненні 1,982 осіб.

Губернатор Воррен не кандидуватиме четвертий раз

Сан Франсіско, Ка. — Губернатор Каліфорнії Ерл Воррен заявив, що найближчого року не кандидуватиме четверший раз на губернатора свого стейту. Повідомив це він для того, щоб нарід мав час вибрати нового кандидата на губернатора. Воррен заявив, що „періодична зміна адміністрації — це засаднича передумова нашої здорової адміністраційної системи, бо вона загострює зацікавлення, збуджує амбіції і відчиняє двері іншим особам до кар'єри". Невідомо, чи Воррен схоче зайняти пост судді Верховного Суду, коли буде вільне місце на цьому пості, бо уряд Айзенгавера пропонує йому таке становище. Після заяви Воррена почали говорити про нових республіканських кандидатів на губернатора Каліфорнії, а демократи заявляють, що їм вдасться здобути це становище для своєї партії.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер,** після тижневого перебування у Колорадських горах, повернувся у Денвер. Президент вже кінчає свій відпочинок і задумує повернутися до Білого Дому.

● **На північному узбережжі** Лабрадору, в Канаді, виявлено величезний кратер, виповнений водою. Припускають, що цей кратер створився в наслідок падіння метеору, що могло відбутися біля 15,000 років назад.

● **15-літній хлопець** у Порт-Честер, якого затримали детективи, признався, що це він був спричинником двох великих пожеж. Як пояснив хлопець, він підпалював тому, що дуже любить бачити, як працюють пожежні команди.

● **На шведському кораблі** — „Анна Сален" повернулися до ЗДА 985 американських студентів. Ці студенти провели в Европі літні вакації.

● **Заступник секретаря оборони** виїхав до Европи. Мета його подорожі — оглянути висліди вкладу ЗДА в оборонність Европи. Подорож має продовжуватися тридцять днів.

● **Державний секретар Джан Фостер Доллес** не мав нічого проти того, що кореспондент BBC, англієць Р. Леонард Майел, з'явився на пресовій конференції в коротких, тільки до колін, штанцях. Але Доллес заявив, що він зовсім не погоджується на те, щоб в таких штанцях ходити вулицями міста.

● **В нюйоркській дільниці** Квінс спалахнула пожежа, в якій були попечені 23 особи, в тому числі п'ять пожежників. Пожежу спричинив вибух газу.

● **Президент Айзенгавер** затвердив висилку 10,000 тонн харчів для Йорданії, де тепер панує голод. Харчі візьмуть із державних запасів. Це вже друга допомога з харчових запасів, що їх має держава у своїх складах. Першу допомогу вислано Західній Німеччині.

● **Департамент рільництва** видав 67,010,000 долярів на снідання для дітей у школах всіх 48 стейтів.

● **Бувший болівійський міністер** закордонних справ Густав Чакон втік із тюрми і знайшов собі притулок у параґвайській амбасаді.

Секретар оборони про повітряну могутність країни

Вашингтон. — Секретар оборони, Чарлз Е. Вилсон, виступив в останньому дні з'їзду Американського Леґіону в Ст. Луїсі з ствердженням, що повітряна могутність ЗДА — найбільша в світі. Країна буде продовжувати кількісно і якісно свою потужність, — сказав промовець, — а критичні голоси, які чути у зв'язку з зниженням коштів на оборону, спричинені „незрозумінням дійсного положення". Це підкреслення секретаря оборони стояло в очевидному зв'язку — хоч про це в промові не було натяку, — з занепокоєнням серед леґіонистів станом повітряних сил країни і їхнім закликом до департаменту оборони звернути увагу на „загрозливий стан" у цій ділянці. Ч. В Вилсон вказав, що обмеження в замовленнях на деякі типи літаків не означує ослаблення летунства, бо за ощаджені гроші можна здобути найновіші літаки. Секретар оборони вияснив, що грошова ощадність у видатках на Повітряні Сили (приблизно в 5,000-000,000 долярів, в порівнянні з плянами попереднього уряду) не зменшила сили бойового літунства, бо обмеження доконано лише в несуттєвих для оборони ділянках.

Летунство зменшує продукцію на 965 літаків

Вашингтон. — Підсекретар летунства Джеймс Г. Даглес повідомив, що летунство зменшує продукцію нових літаків на 965, і в той спосіб заощадить 750,000,000 долярів. Крім 151 літака типу B-47, всі інші літаки не були ще замовлені. Не будуватимуть таких літаків: 169 типу B-47, 579 денних винищувачів та винищувачів-бомбовиків, 66 тренувальників, 141 основників тренувальників і 10 гелікоптерів. Даглес заявив, що зменшення продукції літаків не викликане фінансовими причинами. Обмеження продукції літаків він пояснює такими причинами: 1) виявилося, що не було аж таких втрат літаків, як то припускали. 2) після перемиря в Кореї заощадили від 300-400 літаків, які булиб були там потрібні. На місце скасованих типів літаків будуватимуть нові, але які саме — про це не сказано. У зв'язку з зменшенням числа будованих літаків звільняють з військової служби 6,500 резервових летунів, в тому числі 1,900 летунів, які просили про звільнення. Демократичний сен. Джан С. Стенніс, член Сенатської Військової Комісії, заявив, що редукція літаків, на його думку, загрожує безпеці країни, і що теперішній уряд говорить про „сильну руку в закордонній політиці, а одночасно послаблює свою оборонну силу".

Удосконалення торпедних літаків

Вашингтон. — Керівництво повітряних Сил вирішило зміцнити три типи літаків новими турбінними моторами. Про яку саме конструкцію літаків мова, — невідомо, проте сповіщено, що ці літаки матимуть мотори „Дж.-71" й „Дж.-57" що значно підвищують їхню силу. Особливо це торкається мотора „Дж.-71", який є найновішим із збудованих досі і майже вдвоє побільшує силу літака.

Доллес про небезпеку війни Китаю з Індо-Китаєм

Вашингтон. — Державний секретар Джан Ф. Доллес, заявивши, що він вірить у мир в Кореї, не схотів відповідати на питання журналістів, чи ЗДА застосують атомову бомбу, якщо переговори в справі миру в Кореї не закінчаться успішно. Але Доллес ствердив, що китайські комуністи готові розпочати війну з Індо-Китаєм, над кордонами якого вони тримають кількатисячну армію. Вони можуть — заявив Доллес — зробити так, як зробили в Кореї, тобто вмішатися в війну в Індо-Китаї, коли Франція та її союзні іднокитайські держави розгромлять комуністичних партизанів. Доллес не схотів дати ясної відповіді на питання журналістів, яку лінію вважають ЗДА за порушення своєї безпеки і коли ЗДА мусіли б почати воєнну акцію в Азії. Доллес покликувався на свою заяву, яку зложив на зборах Американського Леґіону в Ст. Луїс.

Виступ ветеранів проти червоних

Клівленд, Огайо. — На одній із закритих сесій 55-их крайових зборів ветеранів Еспанської війни схвалено резолюцію про комуністичну загрозу в країні. У резолюції висунено домагання поставити комуністичну партію поза законом і вжити заходів для позбавлення комуністів американського громадянства. Серед інших постанов з'їзду, звертають на себе увагу постанови про піклування ветеранами Еспанської війни і оборонну спроможність країни, у зв'язку з чим виявляється потреба загального військового вишколу.

Кінець спеки в Ню Йорку

Найдовша в історії Ню Йорку спека має закінчитися 5 вересня, бо з північного заходу йде хвиля холодного повітря, яка вже дійшла до середніх стейтів. В одному з цих стейтів температура обнизилася за кілька годин з 96 до 66 степенів. В Ню Йорку 11 людей згинули безпосередньо від наслідків спеки і вдвоє збільшилася смертність старших осіб та дітей до одного року життя. В цілій країні від спеки згинуло понад сто осіб.

„РАЙ", РОМАН ВАСИЛЯ БАРКИ, ВЖЕ ГОТОВА КНИГА

Минулого четверга, дня 3-го серпня, переплетня закінчила оправу виданого у Видавництві „Свобода" роману Василя Барки „РАЙ" і він від сьогодні вже є на книжковому ринку. Адміністрація „Свободи" з сьогоднішнім днем починає розсилку книги усім тим, які вже замовили чи ще будуть замовляти. „Рай" Василя Барки, згідно з твердженням літературознавців, належить до найкращих українських літературних творів, які появились від другої світової війни. Книга, в якій злучено два великі томи, має 309 сторінок друку стандартного книжкового формату, та 70 окремих розділів, що становлять одну цілість. Надрукована вона в друкарні „Свободи" на першоякісному папері та має мистецьку обкладинку у виконанні Юрія Соловія. Д. Галичин, голова УН-Союзу й адміністратор Видавництва „Свобода", заявив, що цією репрезентативною книгою української модерної літератури „Свобода" з черги відзначає 60-ліття свого існування та своєї видавничої діяльности, даючи українському читачеві високовартісний твір. Він твердить, що від постави нашого читацького загалу до тієї книги залежатиме у великій мірі дальша видавнича діяльність „Свободи", бо щойно тоді, як ця книжка буде розкуплена, можна буде думати про здійснювання дальшого видавничого пляну. Ціна „Раю" — три доляри.

СЕН. НОВЛЕНД ВІТАЄ ПОВОРОТЦІВ З ПОЛОНУ

Сенатор Вільям Новленд, обраний літером республіканської більшости в Сенаті після смерти сен. Роберта Тефта, скористав із нагоди своєї поїздки по Південній Кореї та завітав до „Села Волі" біля Мунсан, де привітав звільненого з комуністичного полону майора Джана Лафліна з Шарлотте, Н. К. Привітові приглядається ген. Ралф Осборн.

ГЕНЕРАЛ ДІН ЗВІЛЬНЕНИЙ З ПОЛОНУ

Токіо. — Генерал-майор Вільям Ф. Дін, колишній командувач 24-ої американської піхотної дивізії на корейському фронті і найвищий військовим ступенем альянтський старшина у комуністичному полоні, після трьох років вернувся на волю. Комуністи привезли 54-літнього генерала у військовому „джипі". Вони тримали його в полоні окремо від інших полонених і так само відокремлено передали альянтам на вимінному пункті у Панмунджомі. Разом з ним вернулись 94 американці, 5 англійців і 200 південних корейців.

Генерала Діна зустріли окликами радости, сердечними привітаннями та квітами. З вимінного пункту його перевезли амбулянсом до „Села Волі", де чекали на нього командувач 8-ої американської армії ген. Тейлор та інші американські й південно-корейські старшини. З Токіо вилетів привітати його генерал Марк Кларк. Генерал „пропав у бойовій акції" 21 липня 1950 року. Востаннє бачили його тоді, як він на чолі невеличкої групи вояків, з гранатою в руці ішов в атаку на колону ворожих танків. За цей і попередні воєнні подвиги през. Труман нагородив його в неприсутности найвищою військовою відзнакою Конґресовою Медалею Чести. Довгий час думали, що ген. Дін поляг в бою, аж в грудні 1951 року комуністи вмістили його на списку полонених. Ген. Дін був раніше, ще поки постала Корейська республіка, американським військовим губернатором Кореї, потім — заступником шефа штабу 8-ої армії, врешті — командувачем 24 піхотної дивізії. През. Сингман Рі заявив, що він відзначить генерала Діна найвищим корейським відзначенням. Ген. Дін має в ЗДА дружину, сина-кадета й одружену доньку.

Щоб мерщій закінчити виміну полонених, її провадиметься також і в найближчу неділю. Між звільненими є вже альянтські полонені, що їх комуністи засудили були на в'язничні кари, м. і. полк. Зечерло, якого засуджено заочно за те, що він наказав полоненим, які перебували з ним, не зізнавати нічого, що могло б пошкодити батьківщині.

Совєти не вирахувались з понад двох мільйонів полонених

Женева. — СССР не репатріював й не вирахувався з коло 2,300,000 німців, італійців і японців, що попали в полон, — стверджує офіційний рапорт Об'єднаних Націй. Подрібні звідомлення подали були підкомісії ОН для справи воєнних полонених репрезентанти Німеччини, Японії і Італії. Вони заповіли, що будуть скаржитись на Генеральній Асамблеї. Західні німці твердять, що в совєтському полоні знаходяться докладно ще 2,138,386 німецьких полонених, японці представили списки 85,045 своїх вояків та італійці 65,000. В совєтських руках знаходяться додатково 12,532 німецькі воєнні злочинці. Незалежно від протизаконного придержання мільйонів полонених, використовуваних, здається, на примусові роботи, комуністи вивезли з підсовєтської зони яких 750.000 осіб в глибину Росії. Західньо-німецький уряд заявляє, що він має докази, що з отих вивезених німців 134,000 живуть у малих селищах в глибині СССР.

Об'єднані Нації відкидають скаргу у справі Марокко

Об'єднані Нації, Н. Й. — Після десятиденної дискусії Рада Безпеки ОН не погодилася на внесок 15-ти азійських і африканських держав, у тому числі Пакістану й Ливану, поставити на денний порядок справу французького правління в Марокко у безпосередньому зв'язку зі скиненням султана Сіді Могаммед бен Юссефа та настановленням іншого. В голосуванні члени Ради Безпеки точно поділились: 5 „за" і 5 „проти" при одному (Греція), що здержався. Проти того внеску голосували ЗДА, Англія, Франція, Данія і Колюмбія, а піддержали внесок СССР, націоналістичний Китай, Чіле, Ливан і Пакістан. При цій нагоді французький делеґат ще раз підкреслив, що не Франція скидала султана, а зробили це самі марокканці. Франція ж лише відхилила небезпеку кровопролиття. Інші держави, які голосували проти того внеску, стояли на становищі, що ситуація в Марокко не являє небезпеки для світового миру. Представник Ливану д-р Малік заповів зголошення того самого внеску безпосередньо на Генеральній Асамблеї, коли вона збереться на звичайну сесію 15 вересня ц. р. Представник ЗДА заявив, що він не може тепер сказати, яке становище займе тоді Америка. Генеральний секретар марокканської самостійницької партії, присутній на засіданні Ради Безпеки в характері члена делеґації Ливану, Ахмед Балафрез, заявив, що рішення Ради Безпеки „додасть відваги Франції продовжувати свою колоніяльну політику, базовану на репресіях і вживанні сили, що остаточно може довести марокканців до бунту".

ДОЛЛЕС ОБВИНУВАЧУЄ МОСКВУ ЗА „ЗЛОЧИННИЙ ПОДІЛ" НІМЕЧЧИНИ

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес заявив учора на пресовій конференції, що Москва — єдина відповідальна за „продовжуваний поділ" Німеччини, що він вважає за „злочин", „скандал" та „загрозу для миру". В дипломатичних колах звертають увагу, що приготована наперед заява Доллеса в цій справі була далеко гостріша, ніж остання західня нота до совєтського уряду в справі конференції „малої чвірки", що мала б відбутися 15-го вересня в Швайцарії для вирішення дальшої долі Німеччини й Австрії. Доллес обвинувачував Совєтський Союз в тому, що з його вини німці східньої зони вже впродовж вісьмох років не лише підкорені безпощадній диктатурі совєтських манекенів, але й відрізані від своїх земляків у західніх зонах та від усіх необхідних для них ресурсів західньої частини своєї країни. Завзяття, з яким східні німці зголошуються по харчові подарунки в західньому Берліні свідчить, на думку державного секретаря, про всю безодню недолі східньо-німецького населення. „Тепер, маючи на думці недалекі вибори, совєтські лідери зробили ще один із довгої серії своїх пропаґандивних жестів, віддаючи паперову прислугу ідеї німецької єдности", — твердив Доллес, натякаючи на останні пропозиції совєтської пропаганди щодо створення „всенімецького уряду". Прикладом безглуздих совєтських пропозицій відносно Німеччини може бути факт, що в своїй ноті з 4-го серпня Москва пропонувала, щоб у великодержавних нарадах в справі Німеччини взяв участь теж комуністичний Китай. Відповідаючи на дальші запити кореспондентів та коментуючи німецькі вибори, що мають відбутися в найближчу неділю, Доллес твердив, що для Німеччини було б „нещастям", якщо б у висліді тих виборів не пощастило вдержати коаліційного західньо-німецького уряду під проводом канцлера д-ра Конрада Аденауера. Німецькі соціялісти заявляють, що ця заява Доллеса становить „злобну спробу уряду З'єдинених Держав втручатись у німецькі вибори".

В Німеччині завершується підготова до виборів

Бонн. — В неділю 6 вересня відбудуться на всьому терені Західньої Німеччини з її понад 45-мільйоновим населенням парляментарні вибори. Комуністи з підсовєтської зони все ще намагаються перекидати до Зах. Німеччини агітаторів-диверсантів, щоб мають палити й нищити виборчі скриньки, демолювати виборчі домівки та взагалі заколотити спокій у такій мірі, щоб вибори або не відбулися, або відбулись серед постійних заворушень. Однак західньо-німецький уряд та органи безпеки заявляють, що вони не дадуть себе стероризувати „хуліганам", як це буквально заявив канцлер Аденауер. Змобілізована поліція, що нараховує 100,000 душ, обсадила східній кордон, розмістившись у шкільних будинках і різних галях. Вона дістала наказ стріляти тільки на той випадок, коли б комуністи масово переступали кордон і не корились розпорядженням поліції. 4,200 східних комуністів заарештовано до часу закінчення виборів. Понад 3,000, здебільша молодь із підсовєтської зони, випущено й вислано до підсовєтської зони. Це сталося перед тим, як прийшов наказ уряду придержувати у в'язниці всіх комуністів, поки не закінчаться вибори. 10,000 втікачів із східньої зони, що перебувають у бараках в Гатбурґу заявили канцлерові Аденауерові про свою готовість допомагати поліції в удержуванні спокою. Так само всі західньо-німецькі організації молоді поставили себе до диспозиції влади. Поліція вважає, що все таки якійсь тисячці східних комуністів вдалося замішатись між західньо-німецьке населення. Арештовані комуністичні агітатори, здебільша недолітки, не ставлять спротиву й виглядають збентежені та здезорієнтовані. Багато з них зовсім не мали грошей.

Черчіль і Іден залишаються на своїх становищах

Лондон. — Проголошено зміни англійського уряду, які проте не торкаються становищ прем'єра міністрів і міністра закордонних справ. Таким чином посередньо повідомлено про поворот до здоров'я обох англійських державних діячів, що через свою затяжну недугу створили були в англійському уряді стан тимчасовости. Зрештою, не введено ніяких поважніших змін, а вся реконструкція кабінету підкреслила лише більше значення ресортів харчування, виховання й освіти та сільського господарства.

По 23½ мільйона долярів для Ірану річно

Тегеран, Іран. — З'єдинені Держави погодились продовжувати свою дотеперішню допомогу Іранові по 23,400,000 долярів річно. Це найвища квота, признана в пляні довготермінової технічної допомоги будь-якому краєві американським урядом. Це один із засобів, що його тим часом застосує уряд ЗДА, щоб допомогти Іранові видобутись з його теперішньої фінансової кризи. Докладні форми й висота тієї допомоги є тепер предметом переговорів.

В СВІТІ

● **Об'єднані Нації** влаштовують у найближчий вівторок велику забаву-баль для своїх 3,300 урядовців і службовців, у залях „скляної палати" в Ню Йорку. При цьому відбудуться мистецькі виступи найвизначніших музик і співаків. Генеральний секретар ОН Гамершілд заявив, що це буде „День Штабу" ОН.

● **Англійська жінка-адвокат,** панна Кетрін Патрічія Герст, 34 років, відкрила, як перша жінка-прокуратор, суд над 81 членом терористичної організації Мав-Мав у Кенії. Оскаржені, що сиділи на розправі сковані, напали були на одно селище і забили 75 осіб. Герст мала при боці револьвер, що його носять там усі білі.

● **Два молоді ведмеді,** віком по 9 місяців, самець і самичка, їдуть в спеціяльній клітці з Кореї до ЗДА, як особистий дарунок президента Синґмана Рі президентові Айзенгаверові. — Кілька місяців тому південно-корейські вояки зловили ці молоді звірята під час розвідчої служби на гористому бойовому фронті.

● **Один більйон рублів** обіцяли Совєти дати Північній Кореї на відбудову її поруйнованих фабрик, для шкіл і для піддержання народнього здоров'я. Тепер виготовляють детальний проєкт, як ці гроші практично використати, — якщо їх дійсно Совєти дадуть.

● **Сид Едмунд Гилярі,** австралієць, переможець найвищої гори у світі Еверест в Гімалаях, одружився з студенткою музичної консерваторії в Сиднеї. Він має 34 роки, вона — 22. Тисячні юрби народу вітали новожениців. Вінчання відбулося в Окленді, у Новій Зеляндії.

СВОБОДА — SVOBODA
Український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРАЦЯ І ВОЛЯ

У травні 1882-го року, на з'їзді Центрального Робітничого Союзу в Ню Йорку, представник Братства Теслярів, Пітер МекҐваєр, видвигнув думку про те, щоб встановити й кожного року обходити День Праці. Пропозиція була прийнята з ентузіязмом і вже того та наступних років робітники демонстрували по вулицях Ню Йорку, Филаделфії та деяких інших міст, домагаючись загального визнання Дня Праці, який встановлено на перший понеділок місяця вересня. Цей день визнавали за Свято Праці поступово один стейт за другим і від 1928-го року його вже обходять всі стейти, за вийнятком Вайомі, та території Унії, як теж і поодинокі провінції Канади.

Американський День Праці святкують не тільки робітники, але ввесь нарід. Його обходять усі працедавці й робітники, бідні й багаті, святкують величаво й радісно, бо навряд чи в будь-якій іншій країні праця має таку високу ціну й таку велику пошану, як власне в Америці.

День Праці в Америці не одинокий. Таке свято встановив собі й міжнародний комунізм з централею в Москві в дні 1-го травня. Але як же інакше виглядає святкування тих днів праці! Комуністи в день 1-го травня проголошують „бойові гасла", виходять на вулиці і в некомуністичних країнах влаштовують демонстрації, перевертають на вулицях трамваї, організують бійки і т. п., а в комуністичних країнах маршують вулицями озброєні до зубів комуністичні армії, в повітрі гудуть комуністичні літаки, а в пресі та на транспарентах, що їх несуть демонстранти, заповідається смерть і загладу всім некомуністам.

Вже задовго перед комуністичним днем праці диктатори теророзують поневолених ними робітників, щоб вони обов'язково „з ентузіязмом", перебирали на себе „нові трудові завдання", щоб виконували й перевиконували наложені на них каторжні „виробничі норми", взаміну за що дістають злиденне життя та постійні недостачі й знущання.

Американський нарід обходить свій День Праці відпочинком і забавами, втішаючись незрівняними в цілому світі здобутками своєї праці: найбільшим добробутом та найвищою життєвою стопою. Напередодні цьогорічного Дня Праці проголошено, що кількість затруднених в Америці досягла свого вершка й виносить 63,408,000, при тільки 1,240,000 безробітних. Американське робітництво, без „боротьби кляс" та інших комуністичних страховищ, добилося найбільших прав і має рішальний голос в усіх справах країни. Не диво, що власне американське робітництво стоїть у першій лінії боротьби проти комунізму як на внутрішньому, так і на міжнародному фронтах.

Американський нарід має всі причини на те, щоб свій День Праці святкувати. Це ж бо ніщо інше, як тільки вільна праця вільних людей, від перших піонерів починаючи, а на сьогоднішніх 63,408,000 робітників кінчаючи, зробила з Америки те, чим вона є, й дала їй те, що вона має. Звичайно, і Америка перейшла в цьому відношенні довгий та важкий шлях еволюції, і в американській історії записане невільництво, але записані теж світлі сторінки боротьби проти нього й боротьби не тільки „пролетаріяту", але нації, як такої. Тому й перемога та її плоди належать цілій нації.

Праця і воля — це два найбільші поняття в Америці. Бо тільки воля вможливлює творчу й плідну працю, як тільки працею можна волю зберегти й оборонити. Американська система потрапила створити ідеальну синтезу тих двох понять, зливаючи їх в одне поняття вільної праці. Тож не диво, що ця американська синтеза волі й праці стає щораз більше мрією не тільки всього робітництва, але й всіх людей в світі.

З нагоди Дня Праці, численні робітничі організації інших країн надіслали привітання американському робітництву. А голова Грецької Конфедерації Праці, Фетіс Маркіс, у своєму привітанні м. і. пише: „Я вже багато разів думав, що так, як Статуя Свободи вітає відвідувачів, пригадуючи їм при вступі до Америки те, що є найцінніше в цій країні, так само повинна бути поставлена ще одна почесна статуя, яка від'їжджаючим відвідувачам нагадувала б, що все те чудове, що вони бачили в тій країні, є овочем важкої й наполегливої праці".

В тій гордій свідомості повинні й ми зустріти наш цьогорічний День Праці, в надії, що вже не далекий той час, коли й ввесь наш трудолюбивий український нарід зможе так само радісно й вільно працювати, з тієї праці користати й таку вільну працю святкувати.

АДВОКАТИ Й КОМУНІЗМ

Американські адвокати охоплені двома професійно-становими організаціями: „Амерікен Бар Ассосійшен" і „Нейшенел Лоєрс Гілд". В адвокатських колах коротко відрізняють їх, як „Бар" (адвокатура) і „Гілд" (гільдія, професійна спілка). Як звичайно буває з усіми такими організаціями й корпораціями, з часом кожна з них витворила власну атмосферу й власне навіть політичне обличчя. „Бар Ассосійшен" об'єднала елемент правіший, консервативніший, в більшості партійно-республіканський, опозиційний до соціяльно-економічної політики Рузвелта-Трумана, відомої під назвою „Ню Діл" (новий розподіл), а „Гілд" охопила адвокатів лівішого, за партійною приналежністю, демократичного крила. Зрештою, адвокатська „Гілда" постала навіть, як виразна опозиція до „Асоціяції": ця остання існувала довше і її історія сягає 70-их рр. минулого сторіччя (адвокатські організації в Ню Йорку, на Квінсі й ін.), а „Гілда" постала заледве в 1936 р. У давній „Асоціяції" вже чотири роки тому було 32,000 зорганізованих адвокатів, коли в „Гілді" лише 3,500. Все ж три з половиною тисячі адвокатів — це також поважне число виконавців професії, яка в американському публічному житті має велетенське поле діяльности — не тільки у судових залях, але й у загальнопрофесійному русі, в національній економіці й політиці. І це проявлялось тим яскравіше, чим гостріші проблеми висувала дійсність у широкому світі й у самій Америці.

Йдучи за залізними правилами своєї тактики — бо в цьому пункті вона, при всій своїй пливкості, незмінна — комуністи кинулись в „Гілду", щоб опанувати її не тільки, як таран проти соціяльно-економічного „нового розподілу" демократичної адміністрації, але й узагалі проти всього, що вимагало б реакції „поступової" адвокатури. Таким чином ця адвокатська організації помалу, але чимраз виразніше набувала обличчя не то соціяльно-поступової, але й політично комуно- і совєтофільської. Коли в 1939 році частина членів „Гілди" зголосила на її річній конвенції внесок з осудом усіх видів тоталітаризму, отже фашизму, нацизму й комунізму, то зчинилась велика буча, бо ліві „ліберали" на спілку з комуністами та під їх невидним проводом рішуче відмовились виступати проти комунізму. В рр. 1941-47 була для тієї організації „висока коньюнктура", бо це були роки так би мовити совєтсько-американського братання, спільности в збройних зусиллях проти спільного ворога, спільности в тріюмфі над ним і формального прийняття Совєтів до сім'ї демократичних держав та народів. Комуністи ставали навіть монополістами у повчанні, що таке „правдива" демократія, а всі ті, що були проти комуни, як ідеї, і проти Совєтів, як держави, були тавровані як фашисти, реакціонери та зрадники демократії. Але той чад розвіявся і для „Гілди" настали гірші часи. Почалися публічні голосні процеси проти комуністів, як змовників проти існуючого державного ладу в ЗДА. Почалися процеси проти комуністів, як совєтських шпигунів. В усіх цих процесах члени „Гілди", адвокати, виступали не тільки як оборонці, що за міжнародним поняттям адвокатського звання мали бути однаково важливим і необхідним чинником справедливости, як і обвинувачуюча прокуратура, але виступали вони саме як люди комуністичних чи комунофільських переконань. Вони не йшли по лінії дошукування правди і старання зменшити вину підсудних в очах суддів пред'явлюванням фактів корисних для підсудних, а використовували свій стан для скріплювання моральної позиції підсудних комуністів.

І ось руба стало питання: чи можливо поєднати завдання адвоката, як чинника права і справедливости, в упорядкованій демократичній державі, з комунізмом, наставленим так би мовити „а пріорі", згори, на протизаконну дію, бо на підважування існуючих демократичних влаштувань держави і її посередньої та безпосередньої безпеки. У ході публічних дискусій на цю тему, головно під час 9-місячної судової розправи в 1950 році проти 11-ох керівних комуністичних діячів в ЗДА і після неї, багато адвокатів, членів „Гілди", виступило звідтіль. Нинішнє число її членів доходить до яких двох тисяч. Очевидно, що не всі вони комуністи. Є між ними чимало принципіялістів - демократів, які визнають беззастережну свободу слова, совісти і дії та домагаються суду й присуду тільки за кожний окремий, конкретний переступ, незалежно від ідеологічних поглядів виконавця. Є там теж чимало таких, які просто з неохоти до „Бар Ассосійшен" залишаються в другій організації, або просто з принципу, що їм вільно належати, куди їм подобається.

Тим часом в останньому часі почалась одверта, вже не тільки публіцистична кампанія проти „Гілди". Політична Комісія організації „Бар Ассосійшен", звана „Гавз оф Делеґейтс", прийняла в Бостоні, на своєму 76-му річному засіданні, 25 серпня ц. р. одноголосно резолюцію, що комунізм і адвокатура — це поняття взаємосуперечне. І тому — сказано в цій резолюції — треба скреслити з листи адвокатів кожного, що є комуністом за своїм членським квитком і признається до цього, або відмовляється від ясної відповіді, покликаючись при переслуханні на П'яте Доповнення до Конституції, що дозволяє мовчати, коли зізнання можуть пошкодити свідкові. Нав'язуючи до тієї резолюції, генеральний прокуратор Герберт Бравнел заявив за кілька днів після того, що він, простудіювавши докладно історію „Гілди Адвокатів" ужив заходів, щоб вписати ту організацію на листу підривних організацій. Очевидно, члени підривної організації не мають права виконувати публічної функції на терені того державного ресорту, що ним є судівництво. Бравнел покликається при цьому, як на факт, що від 1946 року „Гілда" керована комуністами і діє по лінії партійно-комуністичної тактики. Керівники „Гілди" відпекуються, очевидно, від того закиду та погрожують, що будуть правуватися з усіх інстанціях.

Це цікава подія, яка вказує і на успіхи комуністичної аґітації в Америці і на поступ в боротьбі з комуністичною диверсією. Нема такої ділянки життя, куди б не пробували втиснутись комуністи: церква, школа, робітничі спілки, військо, внутрішня і закордонна політика, дипломатія, преса і пропаґанда, фільм, театр, кіно і телевізія, промисел і торгівля. Очищування від комунізму адвокатських рядів — це черговий великий поступ на шляху санації відносин в ЗДА.

СОВЄТСЬКА БУРЖУАЗІЯ

На 19-ому з'їзді комуністичної партії в Москві у жовтні 1952 р. в прийнятому новому статуті сказано, що партія складається „з робітничої кляси, працюючих селян та працюючої інтеліґенції". Про „щасливе та радісне життя" робітників та селян начитався світ уже доволі, натомість значно менше знає він про життя інтеліґенції.

Сьогодні слово інтеліґенція означає в совєтській термінології усіх, хто не є робітником чи селянином. Приблизна статистика ще із 1937 р. виявляє, що ця верства начислювала коло 10 мільйонів душ на загальне число населення 170 мільйонів. І саме ця верства витворила нову надверству — совєтську буржуазію. Її творять: провідні комуністичні урядовці, менші службовці міністерств, генерали армії та поліції, директори фабрик та різних комбінатів і всілякого роду мистці, учені та письменники. Рівень їхнього життя можна назвати комфортовим.

Є три драбини, якими хоч не легко, але все ж таки можна видряпатися до рядів совєтської буржуазії. Це: партія, армія і школа. Але не треба уявляти, що кожний, хто має охоту та силу, може пускатися в мандрівку до осягнення цієї мети. Бо ця система не витворилася, але її витворили в першу чергу кремлівські бонзи, щоб в цей спосіб забезпечити вигідне життя для своїх нащадків та рідні.

В ділянці шкільництва, як зрештою і в усіх інших ділянках життя в Совєтах, поставлено на чолі брехню та терор, — ці два фактори, без яких Совєти не були б Совєтами. Доступ до високих шкіл від 30-х років значно утруднений. Крім цього, значно упав відсоток дітей робітників та селян при вписах на високі школи, на користь дітей совєтської буржуазії. В роках 1933-1938 цей відсоток упав з 50 на 34. Крім цього, від р. 1940 мусять учні трьох найвищих кляс вносити шкільну оплату. А вже оплати в університетах такі високі, що діти робітників та селян не можуть учащати до цих шкіл без державних стипендій. Рівночасно обмежено значно число стипендій. А ще важливішим є закон 1940 р. про „резерви праці", який дає совєтському урядові право призначати молодь обох статей до всілякої праці. В цей спосіб відбирається молоді можливість зайнятися наукою в університетах.

І хоча Совєти спустили щільну залізну заслону, вільному світові відомо, що там панує величезна соціяльна несправедливість, а як наслідок її — клясова ненависть. З одної сторони між упривілейованими і широкими масами, а з другої — всередині цієї буржуазії. Біднота та експльоатовані заздрять совєтській буржуазії, а буржуазія невдоволена непевністю завтрішнього дня. Директор фабрики відповідає за те, щоб його робітники виконували норму, бо інакше — саботаж і ліквідація. Такий директор чи інший представник совєтської буржуазії мусить брати участь у всіх численних партійних збіговиськах, промовляти на них та держатись „лінії". Мусить знати, коли та кому слати телеграми з побажаннями і коли та проти кого й чого „протестувати". Він не знає, хто з його найближчих співробітників є аґентом МҐБ, який доносить про кожний його крок. Це саме стосується і до партійних бонз. Якщо в його окрузі чи якомусь більшому місті якась фабрика не виконає визначеної норми, то біда не тільки директорові, але зломить карк і цей партійний бонза.

Такий стан в Совєтах міг би дати притоку до думання, що він може в короткому часі допровадити до внутрішньої катастрофи чи революції. Але таке припущення було б з різних причин фальшивим, бо невдоволені нуждарі не мають ніякої сполуки з совєтською інтеліґенцією, а тим більше з буржуазією. А совєтська поліція опанувала так сильно громадське та приватне життя і зорганізувала такий терор, що його не можна порівняти з ніяким відомим в історії людства. А крім цього, Кремль який помістецьки вміє держати 200-мільйонове населення в напрузі та в переконанні, що „родіна загрожена", щоб відвернути увагу від терору, підпомагає до певної міри буржуазії, щоб невдоволення та ненависть мас, зверталися проти цієї верстви, а не проти режиму.

І тільки збірні зусилля поневолених неросійських народів, тільки національні революції розвалять червону тюрму народів та принесуть волю і свободу людині і поневоленим народам.

Нестор

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 69 тисяч членів, є передова народна установа американських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імени. Бо належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя.

НЕЗАЛЕЖНЕ РОБІТНИЦТВО — ГОЛОВНА ОПОРА ВОЛІ

Вернувши нещодавно з Европи, голова Конґресу Індустріяльних Організацій Волтер Рутер відмітив, що вільні народи світу „мусять усіми засобами скріплювати у себе незалежний робітничий рух, щоб таким чином протидіяти загрозі комунізму". „Вільне робітництво, — казав він — це найпевніший союзник волі й демократії".

Ці думки Рутера набирають особливого значення в той час, коли Америка відзначає День Праці. Це свято пригадує віру американського робітництва у демократичний лад і підкреслює значення, якого робітництво добилося завдяки демократичній системі. Не зв'язуючи себе з ніякою непорушною ідеологічною теорією, американське робітництво завжди ставило рішучий опір усім видам тоталітаріянства — політичного й економічного. Воно підтримувало й далі підтримує думку, що шляхом колективних договорів може добитись найкращих результатів, як щодо платні, так і щодо інших умов праці.

Тепер з цим поглядом погоджується вже більшість підприємців, і в багатьох випадках зорганізоване робітництво має вже голос у керівництві підприємствами, у яких працює. Наприклад, цієї осени президент найбільшої сталевої компанії Юнайтед Стейтс Стіл, Бенджамин Ферлесс, об'їде в товаристві голови сталевої робітничої юнії Давида Мекдоналда усі більші виробні компанії. У кожній виробні вони відбудуть наради з управителями і робітничими провідниками про ведення цих підприємств та способи, як поліпшити співпрацю робітництва і управи.

Американські робітники здобули собі поважне місце не тільки в своїй праці, але й у громадянстві. Відсутність клясових різниць в Америці і високий рівень життя дають робітникам змогу брати діяльну участь „у громадській праці. Їх вибирають до місцевих шкільних рад, громадських комісій та на політичні становища, на які вони кандидують згідно зі своїми переконаннями, незалежно від того, де і в кого працюють. Багато їх належить до клюбів та організацій, членами яких є також високі урядовці тих самих компаній, де вони працюють.

Світ добре знає про матеріяльний добробут американського робітництва. Про це чимало писаних праць і статистичних розвідок. Та поза Америкою мало кому відомо про суспільне становище американського робітника і його важливу ролю в житті громад і цілої держави, як теж про його зростаючі впливи на керівництво індустрією. Про це не завадило б згадувати у листах тим, хто переписується з рідними і приятелями в інших країнах. Очевидно, не у вигляді спеціяльних розвідок, а при описі щоденних подій.

Джордж Міні, голова Американської Федерації Праці, сказав недавно: „Ми зобов'язані не тільки проповідувати справедливість, але поступати справедливо. Ми мусимо добитись повного звільнення від недостатків і непевностей щодо завтрішнього дня. Ми зобов'язані допомагати у поширенні повних прав людини та вільних робітничих спілок між усіми народами. Ми ніколи не смімо погоджуватись на примирення з несправедливістю та диктатурою". Ці думки Джорджа Міні — це й є мета усіх, хто любить волю. Вона підкреслює той факт, що вільний робітничий рух є найбільшим союзником демократії.

(Загальна Рада)

МОЛОДИМ — ШЛЯХИ У МАЙБУТНЄ

Кажуть, що найбільшою опікою суспільства користується молодь в Японії. Найменшу ж опіку молодь має в СССР, де про її права жити вирішує не те, що вона належить до покоління, яке входить у світ, не особисті здібності чи пильність, а жорстока засада походження. „Соцпоходження" в меншій мірі діє й в інших країнах, виливаючись у форми необхідних грошових засобів на науку, що їх не можуть мати діти з бідних прошарків населення. Але молодь вільних країн має можливість боротись і перемагати життєві перешкоди на шляху до науки, чого позбавлений великий відсоток молоді СССР.

Молодь в ЗДА втішається величезною свободою, вияви якої, як особлива, чисто американська прикмета вражають кожного, хто уперше прибув до цієї країни. І дійсно, в побуті інших країн не помічається такої радісної безтурботности, повної безжурности, які відзначають молодь і дітей цієї країни з найвищим життєвим рівнем, дарма що ця молодь може й занадто розгукана та „самостійна".

Ці прикмети наявні також і в молоді українського походження, що вже народилась і виросла в багатій Америці. Шлях її прямий і бадьорий, і шлях цей веде до спокійного забезпеченого життя в оточенні здорової й веселої родини.

Не завжди може сподіватися безтурботного майбутнього недавноприбула молодь. Серед неї багато круглих сиріт, багато хворих і виснажених. Багато з них пережили страхіття останньої війни й, бувши ще дітьми, брали діяльну участь у боротьбі з різними окупантами в лавах Української Повстанської Армії. Вони опинились тут без рідних та близьких і починають нове життя від початку, — від найнижчих ступенів. Але й вони прагнуть здобути належне їм місце в новому світі. І вони прагнуть скарбів знання й найнеобхіднішого добробуту, який запевнить їм можливість кращого служіння новій і давній батьківщинам.

Самі молодечі й професійні організації не можуть належ-

(Закінчення на стор. 3.)

Лев Ясінчук

ШКІЛЬНА ОСВІТА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

(6)

Добре було поставлене й середнє шкільництво, що виказувало 4 гімназії (з 1133 учнями), 3 учительські семінарії (1 державна й 2 церковні), 6 державних фахових шкіл і 5 спеціяльних (поправчих, для глухонімих, для сліпих і ін.*)

Так отже не буде дивним, що в 1939 р. закарпатці відважно стали зо зброєю в обороні своєї маленької, але самостійної держави.

Буковина

Після прилучення Буковини до Австрії, вона належала зразу до Галицької губернії, а її школи, що творилися, підлягали римо-католицькій Консисторії у Львові. Революція 1848 р. не найшла на Буковині боєвого відгуку. Національна свідомість українського населення не стояла дуже високо й наслідком однакового віроісповідання (православного), що його визнавали оба поселені тут народи — українці й румуни, вважали себе деякі українці румунами (чи як вони називали — „волохами").

Та все таки, коли під впливом „Весни народів" прийшло до голосу селянство, воно противилося своїми представниками у віденському парляменті відлученню північної (української) частини Буковини від Галичини. Але румунські магнати поперли відокремлення (1849 р.).

Під впливом народовецького руху в сумежній Галичині в 60-их роках 19. ст. пробудилася й Буковина. Священик, поет і композитор, Ізидор Воробкевич, поет Осип Юрій Федькович були представниками відживаючої буковинської України. Наслідком активности свідомого національного проводу, особливо професора чернівецького університету, Степана Смаль-Стоцького та його дуже рухливих співробітників, проф. Єротея Пігуляка, краєвого шкільного інспектора, Омеляна Поповича, а пізніше, Миколи Спинула, Евгена Семака та ін. зростала національна свідомість буковинських українців. Завдяки енергії і спритові Омеляна Поповича росли українські школи на Буковині так швидко, що перед першою світовою війною були вони в кожній українській громаді й навіть на присілках (і то школи 4 до 6-клясові).

В 1913 р. було на Буковині 180 українських громад з 330 тисячами населення, а в них було 216 українських народніх шкіл з 822 українськими вчителями. Крім того було ще 17 таких українських народніх шкіл, в яких вживали другої мови навчання (німецької, або румунської). Українських гімназій було 4, а в них 1800 учнів під кермою 70 українських учителів. Крім цих шкіл була українська державна семинарія й 4 українські фахові школи (рільнича, деревного промислу й кошикарства і ткацька).

Число українських студентів на чернівецькому університеті осягнуло до першої війни цифру — 280.

Крім тих шкіл буковинське шкільно-освітне товариство „Українська Школа" в Чернівцях оснувало й вело (1902 — 1922 р.) приватну українську дівочу вчительську семинарію в Чернівцях, а філія того товариства у Вашківцях н/Ч вела приватну українську гімназію у Вашківцях (1912—1914).

Та весь цей дорібок втратила Буковина за час румунської займанщини, що настала 6-го листопада 1918 р. після розвалу Австро-Угорщини. Школи перемінили на румунські, бо . . . „українці, це властиво румуни, що забули свою мову". Тому, що від початку румунської окупації аж до 1928 р. був заведений в українській частині Буковини стан облоги, почався живий рух за приверненням українського шкільництва. Цей рух перекинувся й на Басарабію, що від 1920—1927 рр., маючи шкільну автономію, мала 120 українських шкіл, тепер теж зрумунщених. Того домагання румуни не сповнили, але видали закон з 31. грудня 1929 року, який дозволяв українських дітей вчити в нижчих клясах по 6 годин на тиждень української мови, а у вищих — по чотири години. Для нагляду цієї науки установили два українські шкільні інспекторати. Але з приходом до влади „ліберальної" румунської партії 1934, українці втратили всі ці малі здобутки. На Буковині не залишилося ані одної української школи. Такий стан застали большевики, коли зайняли Буковину 1940 р.

Галичина

Зовсім інша доля стрінула школу в Галичині за час її приналежности до Австро-Угорщини. Поляки мали своїх магнатів, що з високими австрійськими кругами, ба й з самим цісарем, були „за пан-брат". Вони з одного боку прискаржували український нарід за прихильність до Росії, а з другого боку — маючи в Галичині уряд у своїх руках, сильне представництво у віденському парляменті й велику більшість у галицькому соймі (у Львові), видавали й виєднували потрібні їм закони та саботували розпорядження, що їх деколи відважувалися видати з Відня хоч на деяку користь українців.

Відколи прилучили Галичину до Австрії й цісарева Марія Тереса та цісар Иосиф II почали між іншими реформами, організувати тут шкільництво, творилися тут школи, — по містах і містечках — нормальні (декуди „головні"), а по селах, де була парафія, а принаймні церква — тривіяльні. При „головних" школах, а декуди й при „нормальних" були „препаранди" для підготови вчителів. За володіння Иосифа II ввели навіть обов'язок шкільного навчання в народніх школах.

В 1786 р. признали українську („руску") мову мовою „краєвою". Але щойно на домагання тодішньої „руської" церковної єрархії, щоб у „тривіяльних" (найнижчих) і головних школах учили української мови, рішив губерніяльний уряд 1792 р., що українські діти мають учитися двічі на тиждень по-українськи читати й писати. Одначе цього рішення всюди не виконували. Як зважити, що тоді вчили ще майже чужою, церковно-слов'янською, мовою та що мандатори лякали нарід, що „вчених" дітей заберуть до війська, то стане зрозумілим, що особливого захоплення школою в народі не було. Школи підупали ще більше, коли в 1912 р. скасували обов'язковість навчання. Коли громади, в яких не виконували розпорядку про навчання української мови, жалілися перед губерніяльним урядом, то губерніяльна рада, під впливом римо-католицького біскупа примаса Анквича та його каноніка, Минасевича, дораджувала, щоб українські діти вчилися в польській мові, аби не вводити сепаратизму. Коли ж ця добра порада не приймалася, то піддавали думку, щоб українці переведи церковні книги на польську мову, або друкували їх латинськими буквами, коли їм на тому залежить, щоб діти вміли ті книги читати. Одначе завдяки мужній поставі тодішнього єпископа Петра Білинського, перемиського єпископа (пізніше львівського митрополита) Михайла Левицького та перемиського крилошанина, Івана Могильницького, цісарське письмо з 22. травня 1818 р. дозволило, щоб 1) побіч польської мови навчання, греко-католицька молодь училася не тільки релігії в рідній мові, але щоб взагалі мала спромогу вивчити українську мову! 2) вводити українську мову як викладову по тих школах, де буде більшість греко-католицьких дітей. Навіть надзір над чисто-українськими школами передали українському духовенству. В 1843 р. було в Галичині 1921 церковних чисто-українських шкіл, 938 мішаних (польсько-українських) та одна „головна" (оо. Василіян у Лаврові). Всі ті школи підпадали під нагляд гр.-кат. консисторії у Львові.

*) Сьогодні має бути на Чехословаччині 381 українська школа, або 89 дошкіль, 235 народніх шкіл, 49 (?) середніх; у них число дітей 21 тисяч. (За „Свободою")

Юрко Стеновий

ДОРОГА В НЕВІДОМЕ

(До 10-тої річниці залишення рідних земель).

Уже від довшого часу чітко доносилося гупання важкої артилерії, а кілька днів тому вже чуть й глухе, але настирливе цокотіння кулеметів, особливо коли розріджене повітря. Безперестанні валки підвід спішно пересуваються з лівого берега Дніпра. Евакуйовані розповідають страхіття: на лівому березі німці палять все, а людей виганяють, тих, хто не хоче їхати і ховається, військові облави знаходять і вут же стріляють, бо зараховують їх до партизанів.

Дехто з боягузів і в нашому місті починає рихтувати воза: напинає якусь халабуду, направляє колеса, готує харчі в дорогу, але сміливіші тільки посміхаються і запевняють, що сам Кенштайн (сільсько-господарський комендант) говорив, що „фюрер" наказав скоротити фронт по Дніпрі, а там будуються такі страшні укріплення, що німці можуть десятки років стояти і ніяка сила їх не зрушить з місця. А тут ще й Михайло доводить, що як тільки настануть осінні тумани, — німців ситуація зовсім зміниться. Нема, мовляв, чого панікувати, а треба сміливо опрацьовувати навчальні програми на наступний рік і готуватися до праці в школі.

Одначе нас зовсім не заспокоює ані наказ „фюрера" про скорочення фронту, ані Михайлові осінні тумани, бо щоденно сунуться розбиті авта від Дніпра, понівечені танки, змучені і завошивлені німецькі салдати, — усне це не віщує нічого доброго, а тому ми вже не слухаємо зовсім брехливих військових зведень, а зате уважно прислухаємося до зведень „ОБС" (одна баба сказала), які тривожніші вісті: „на Дніпрі ніяких укріплень, а гармати одна від другої розставлені на кілька кілометрів, салдати германські повтікали, а біля гармат вештаються якісь калмики, чи узбеки. За Дніпром руські салдати, як комашня день і ніч підсуваються ближче до ріки і вже набралася сила силенна, що скоро можуть побудувати живий міст і по головах своїх товаришів перейти Дніпро".

По полудні заходив Панас Васильович, учитель з сусіднього села, розповідав, що вже німці не їдуть на фронт потягами, чи автами а йдуть пішки. Він дуже тішиться, що наближається кінець будівничим „нової Европи". Ми цілком поділяємо його погляди, заводимо довшу розмову на тему німецької політики на сході, малюємо картину жахливого винищення нас, як нації, в разі перемоги Гітрера, а особливо української інтеліґенції. Одначе насн зовсім не тішить й повернення „товаришів", бо вони несуть на своїх баґнетах те, що ми вже бачили за 25 років їхнього панування. І, врештою, приходимо до висновку тікати на захід, хоч би там загинути в буревії війни, чи прийняти отруту.

Під вечір проводжаємо знайомого за місто. Прощаємося на околицях позаміських пустарів і з тяжкими думками повертаємося до свого кабінету Відділу народної освіти. Ніякі пляни, ані нові програми в голову не лізуть. Переглядаємо якісь старі газети про капітуляцію Італії, про арешт Муссоліні тощо, але й це не заспокоює. З обтяженою головою і невеселими думками повертаємося до хати і швидко засипаємо.

А ранок був ще сумніший. Над містом небо затягнуте важкими дощовими хмарами. Повільно покрапає дрібний дощик, отой, що його в селах звуть мигичкою. По вулицях розбиті військові авта, покалічені танки, промерзлі забруджені салдати з вояцькими неголеними обличчями.

Біля комісаріяту без кашкета німець з цивільної адміністрації. Волосся на голові розкуйовджене, в очах переляк, щось поспішно і тривожно розповідає заступникові „штадткомісара", бо самого комісара вже два дні немає в місті, кажуть, десь виїхав по службових справах в західньому напрямку. Навколо них поодалік крутиться кілька цікавих з міської управи українців, цікавляться їхньою розмовою, але хитрий дядько з яринної бази вже довідався, що той німець утік вночі з сусіднього містечка, що за десять кілометрів на схід, де вже „товариші".

Вирішаємо негайно тікати, не чекаючи ніяких наказів про евакуацію. Спішимо до стайні міської управи, щоб захопити якусь конячину. Але на розі сусідньої вулиці тремтячий німець в лихоманці щось розглядає в лорнетку. Цікавимося, що сталося, а він тремтячим голосом: „Русіше панцер". І ще він не закінчив свого протяжного „рр", як звідти почувся громовий вибух, а над головами пролетіли один за другим чотири набої.

У місті почалася метушня: хто мудріший, той подбав за підводу і тепер щосили чвалом летів на захід, хто наспіх нісся перестрашеним конем верхи, а хто просто нісся на „батьківських".

Нас зрадлива доля кинула в число останніх і тому довелося натискати на власні ноги і мчати щодуху яких десять кілометрів до найближчого села, а вже звідти при допомозі знайомих, пощастило причепитися на підводу друзів по нещастю.

Ми прямували на захід, а позаду в морі огнів горіло рідне місто. В небесну височінь підіймалися тисячі вогняних стовпів.

Невимовний страх потрапити в пащу червоних гнав наш транспорт вперед і вперед. Короткі зупинки, — лише напоїти коней, поправити щось у возі і знову вперед, — туди, де стелилася непевність, поневіряння, голод, холод і нарешті може безглузда смерть, але тільки не лишатися на муки, мордування червоних.

А по кількох днях важкої подорожі, станція Первомайська, величезний залізничний транспорт з товаровими вагонами, переповненими старими й малими, молодими й підлітками, змученими й виснаженими від двотижневої втечі по болотяних і непрохідних дорогах Херсонщини.

На вагонах написи в чужій мові „Лайпціг". Понад вагонами швендяють довірені люди „цуґфюрера" ще зовсім молодого німецького „фельдфебеля" перевіряють листи людей у вагонах, уточнюють кількість здатних до праці, малих дітей і нездібних працювати старих. А коли й це закінчилося, почувся протяжний свисток паротяга. Задриґали колеса, заскрипіли дерев'яні стіни вагонів, похитнулися цілими корпусами, і потяг помчав у далеку дорогу.

(Продовження буде)

Молодим — шляхи у майбутнє

(Закінчення зі ст. 2)

но забезпечити молодим осягнення їхніх молодечих прагнень. Зрозуміти їх повинно усе наше громадянство і своєю доброю порадою та посильною поміччю допомогти їм осягнути бажане.

Осягнення це не повинно йти тільки в напрямку здобуття добре платного фаху. Досвідчені старші друзі зможуть скерувати увагу молоді на багато ділянок сучасного життя, що тепер може й не оплачуються, але що мають свою постійну вартість у світі. Ділянка політичних наук, суспільних дисциплін, філософія тощо — це те, що не привертає уваги молоді в теперішньому технізованому світі, але це ділянки, які будуть рішальні, коли майбутнє людство зрозуміє, що лише техніка не збудує кращого світу, що для того треба праці й тих, хто вивчав науки про людину і її дії в світі.

Молодь не звертає, зокрема уваги на вивчення проблем, зв'язаних з так поширеною в ЗДА доброчинною діяльністю. Не вивчає й необхідної для нас — журналістики. Зрештою, звідки молодь може знати про те, що їй варто вивчати, — з огляду на дальшу мету, — якщо старше покоління перестає цікавитись її життям?

З приводу кількох з'їздів молоді, що тепер відбуваються, варто призадуматись, якими шляхами має йти молодь у широкий світ і як вказати їй ці шляхи. Варто й молоді й старшому поколінню зрозуміти, що їхнє взаємне зближення і взаємне зацікавлення може принести лише користь.

Тоді не буде таких хворобливих явищ, що на з'їзди молоді не з'являються навіть фахові наші політики, тільки тому, що молодь на цьому з'їзді має свій окремий шлях, який не збігається з політично?партійними поглядами цих політиків. Тоді й молодь зрозуміє, що політичні переконання не становлять перешкоди в подивлянні заслуг старших і в навчанні від старших.

Молодь в ЗДА — дуже свобідна. Це на неї накладає обов'язок бути особливо чуйною і не спрямовувати свободу собі на шкоду. А головне — не забути, що мільйони її ровесників не можуть вільно дихнути повітрям свободи, нидіючи в задусі страшної совєтсько-російської диктатури, чи провадячи проти неї очайдушну боротьбу.

Боротьба ця провадиться за право вільно жити у вільній батьківщині. За природне право молодих йти все далі шляхом поступу й уможливлювати цей поступ усьому людству.

Тож посильна участь нашої американської молоді у цій величній боротьбі за найважливіші людські ідеали — пряме завдання тих, хто в цих днях відбуває свої річні з'їзди, тих, в кого б'ється живе серце — гаряче серце молоді.

ПОДЯКА

Почуваюся до милого обов'язку якнайсердечніше подякувати

Вп. п. Д-р Мед. ГЕНРІ ВУЙЦЯКОВІ
(193 Warwick St., Newark, N. J.)

за успішне переведення важкої операції (ресекції) мого шлунка (у St. Barnabas Hosp., 685 High St., Newark, N. J.) та лікування моєї Дружини (операція ноги), як також за Його незвичайно гране та людяне ставлення до нас обидвоіх під час наших занедужань.

Також дякуємо: **Вп. п. інж. Любі Савойка** за її особливо дбайливу та жертвенну опіку та піклування під час мого побуту в шпиталі, **Вп. п. Дарії Столярчук** за велике духове підкріплення в критичних хвилинах та **Вп. п. проф. Іванові та Наді Верб'яним** за їх матеріяльну та моральну поміч у цей направду дуже важкий для нас час.

ЯРОСЛАВ і МАРІЯ ГЕРУСИ.

Нюарк, серпень 1953.

З Листів до Редакції

Повідомлення з України.

Вельмишановні Панове!

Подаємо Вам текст документу, що його в цьому році отримало Закордонне Представництво УГВР з України від Президії та Генерального Секретаріяту Української Головної Визвольної Ради.

Просимо цей документ опублікувати у Вашому часописі, бо він — це доказ, що в Україні ведеться організована і керована визвольна боротьба нашого народу та його революційного підпілля; що український народ незламний у своїй боротьбі за самостійну державу і факт цієї боротьби повинен стати базою для об'єднання політичних сил української еміґрації, щоб таким чином морально скріпити наш народ і український визвольний рух на рідних землях.

Текст документу наступний:

„Генеральному секретареві закордонних справ УГВР Миколі Лебедеві:

Оцим підтверджуємо мандат Ваш і всього Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради репрезентувати за кордоном УГВР у краю і весь український визвольний рух на землях.

Завдання Закордонного Представництва УГВР такі:

1. Репрезентувати за кордоном Українську Головну Визвольну Раду, Українську Повстанчу Армію, Українське Визвольне Підпілля та весь український визвольний рух на землях.

2. Проводити за кордоном політично-дипломатичну та інформаційну акції по лінії визвольної боротьби українського народу.

Закордонне Представництво УГВР є також найвищим керівним органом для всіх тих учасників УПА і підпілля, які опиняться за кордоном.

При Закордонному Представництві УГВР по лінії Української Повстанчої Армії діє Місія УПА.

Від імені Президії УГВР: Голова Генерального Секретаріяту УГВР

(—) М. І. Лісовий; (—) полк. В. Коваль".

Віримо, що й Ви разом з українською громадськістю є горді, що в жорстокій дійсності большевицького терору наш народ не склав зброї в боротьбі за волю.

За Раду референтів ЗП УГВР:

В. Стахів.

29 серпня 1953

У Коста Ріка зростає кількість шкіл

Сан Хозе. — У Коста Ріка, що стоїть на чолі усього шкільництва в Середній Америці, виявлено великий зріст кількости шкіл. Коли теперішній уряд президента Уляте починав керувати країною в 1949 році, то тут було лише біля 900 шкіл. За кілька років наполегливої праці, новому урядові повелося подвоїти це число і недавно відбулося урочисте відкриття двохтисячної школи. Таким чином, поскільки раніше Коста Ріка пишалася, що має більше вчителів, ніж вояків, то тепер тут говорять, що країна має більше шкільних будинків, ніж вояків. Число неграмотних в Коста Ріка все зменшується і тепер воно найнижче в Центральній Америці, бо виносить всього 21.24 відсотки населення. Ще в 1927 році, ця країна мала 32.20 відсотка неграмотних.

Рада „АНЗУС-у" засідатиме у вересні

Вашингтон. — Державний Департамент сповістив, що рада „АНЗУС-у", себто спільноти трьох держав: Австралії, Нової Зеляндії та ЗДА, збереться на своє друге річне засідання 9 і 10 вересня і що ці засідання відбуватимуться в ЗДА. Засідання ради „АНЗУС-у" будуть присвячені темі: „Комуністична загроза трьом союзникам в обширі Тихого океану"; окрім того розглядатимуться відношення цих трьох союзників до інших країн, зокрема до Британії, яка домагається ближчого уділу в „АНЗУС-і", що на думку ЗДА, не є необхідне, оскільки в „АНЗУС-і" є два члени Британської Спільноти Народів. У нарадах братимуть участь три міністри закордонних справ держав спільноти. Домовленість про Тихоокеанську спільноту була підписана у вересні 1951 року, під час підписання мирового договору з Японією, а почала діяти 29 квітня 1952 року. Домовленість передбачає спільну оборону усіх трьох союзників у випадку нападу на одного з них і первісно була подумана, як забезпека проти можливого відновлення японського імперіялізму.

ЗДА НЕ ПРОТИ ПЕРЕСИЛАННЯ БІБЛІЇ ЗА ЗАЛІЗНУ ЗАВІСУ

Вашингтон. — Державний департамент заперечив, що він виступав проти задуму пересилати повітряним шляхом біблії за залізну завісу. Плян цей висунула Міжнародна Рада Церков, звідки почулися пізніше голоси, що державний департамент ЗДА є проти цього проєкту.

ОБЛАСНИЙ КОМІТЕТ МЕТРОПОЛІТАЛЬНОЇ ОКРУГИ НЮ ЙОРКУ

для відзначення ДВАДЦЯТИХ РОКОВИН московсько-большевицького народовбивства — ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ в Україні

УКРАЇНЦІ НЮ ЙОРКУ Й МЕТРОПОЛІТАЛЬНОЇ ОКРУГИ!

Оце наше слово-звернення до Вас. Продиктоване воно свідомістю поваги й глибини трагізму того, що переживав наш нарід на **Рідних Землях двадцять років тому** — трагізму Великого Голоду, який зорганізував в Україні московсько-большевицький окупант. Оце наше звернення викликає та акція, яку перевела **наша спільнота в З'єдинених Державах Америки, щоб відзначити Двадцяті Роковини того страхіття в Україні.** Оце наше звернення зумовлене важливістю і відповідальністю того **завдання,** що його маємо виконати в цьому місяці **ми — українці Ню Йорку й Метрополітальної Округи.**

Молінням в Храмах, Маніфестаційними походами, жалібними академіями наша спільнота в З'єдинених Державах одностайно й гідно вшанувала **пам'ять мільйонів замучених ворогом наших Братів і Сестер.** Цими прилюдними маніфестаціями вона засвідчила місцевому громадянству невпинну боротьбу нашого народу проти московсько-комуністичного імперіялізму, показала йому жахливу кількість наших втрат впродовж одного етапу боротьби, пригадала йому жертви, що їх ніс і несе наш нарід **в боротьбі за свою волю й за вільне життя всіх народів.**

Завершенням усього, що зробила **наша спільнота в З'єдинених Державах для відзначення двадцятих роковин штучного Голоду в Україні,** повинно стати те, що маємо виконати **ми — українці Ню Йорку й Метрополітальної Округи** в цьому місяці.

Ми відзначуємо ці сумні **Роковини в неділю, 20 вересня 1953 року в Ню Йорку.** Відзначуємо одностайним, збірним виступом .

Відзначення цих Роковин тут, в цьому великому місті, у цій Метрополії світу, має окрему вагу.

Особливим значенням цього міста є багато-національний склад людности, що робить його мініятюрою земського ґльобу, зосередження в ньому представництв усіх держав й усіх майже народів світу. Все це надає надзвичайну важливість цій нашій **ЖАЛІБНІЙ МАНІФЕСТАЦІЇ в неділю, 20. вересня цього року.** Тут, у цьому місті, маємо змогу пригадати **майже всім народам** те, що пережив український нарід двадцять років тому, продемонструвати їм зміст боротьби, що її веде наш нарід на протязі століть проти московської експансії.

Зробити це маємо **не тільки змогу,** але й **обов'язок** перед **мільйонами замучених в Україні,** обов'язок перед неволеною ворогом нашою **Батьківщиною,** що й далі продовжує боротьбу проти Москви.

Тому й завдання наше відповідальне, важливе.

Обласний Комітет Метрополітальної Округи, що його створено з представників усіх українських організацій та установ Ню Йорку і Метрополітальної Округи, для підготови й проведення цієї **Маніфестації в неділю, 20. вересня цього року в Ню Йорку,** звертається з оцим своїм закликом до **Вас — Українці Ню Йорку й Метрополітальної Округи.**

Ми зробимо все для того, щоб це відзначення стало насправді завершенням усіх **Жалібних Маніфестацій,** що їх улаштувала в цьому році **наша спільнота в З'єдинених Державах** з приводу **Двадцятих Роковин Штучного Голоду в Україні.** Завершенням і змістом і формою. Могутнім, достойним, фінальним акордом у вияві почувань і прагнень всієї української національної спільноти тут.

Вас — Українці Ню Йорку й Метрополітальної Округи, кличемо від нас і, — віримо — від усієї нашої спільноти в цій країні:

Явіться Всі на Маніфестацію в неділю, 20. вересня 1953 року в Ню Йорку!

Явіться всі на Жалібну Маніфестацію для відзначення двадцятих роковин Великого Голоду в Україні!

Явіться всі, як один, щоб одностайно заманіфестувати наше духове єднання з нашим неволеним, але в невпинній боротьбі проти цього неволення, Рідним Краєм!

► ЯВІТЬСЯ УСІ! ◄

Обласний Комітет Метрополітальної Округи Ню Йорку.

Виконуючи розпорядження проводу нашої Організації прошу

ЛИЦАРІВ ЗАЛІЗНОГО ХРЕСТА,

які знаходяться на території США та Канади, подати мені свої теперішні адреси. Бажано було б, щоб кожний зазначив також в якій саме частині він був в час Зимового походу. — Відомості ці збираються для потреб організаційного характеру.

MASLIVEC GREGOR
1294 First Avenue, Apt. 15, New York 21, N. Y.

СПРОСТУВАННЯ для членів ОбВУА

Тема докладу, що його прочитає під час Сходин Членів в дні 5-го ц.м. ГенШтабу генерал-поручник П. Шандрук, буде ось така: „Роля України в можливостях боротьби упрлмлених Москвою народів за державну незалежність".

Управа ОбВУА — Відділ в Ню Йорку.

З наших буднів

КАЗКА ДЛЯ ДОРОСЛИХ

Недавно одне видавництво дитячої літератури замовило у мене казку для дітей. Сів писати — пишу-пишу, а виходить щось не так: ніби казка — ніби правда, ніби для дітей — ніби для дорослих...

Осудіть же самі, як знаєте.

...За семи морями, ріками, горами та кордонами живе - буе давним давно найбільший, н а й к р ащий, найрозумніший, найхоробріший і, взагалі, най... най... нарід, званий „галушківцями".

Але на цей най... най... нарід напирли зі Сходу найгірші, найнідліші, найсвинуватіші і, взагалі, най... най... в о р і ж е н ь к и звані „рубашківцями".

Вив'язався лютий бій, галушківці боролися, як леви, але, як каже їх національна дума — „встоятись не було сили". Багато кращих синів цього народу полягло головами, але самий квіт лицарства, сказати б — еліта, подався на еміграцію.

Емігрують рік, ба й другий, ба й третій, аж гульк! — перепливли через Велику Воду і зажкорились у Великій Метрополії.

А коли вже всадилися на нових базах і сяко-тако вдомашнилися, стали вони думати-гадати, як би то гідно звенувати тих братів-борців, що впали в Рідному Краю.

Рада - в - раду, подумали й створили зробити Жалібну Маніфестацію.

Створився зараз Святочний Комітет, що об'єднував щось коло ста представників різних партій, півпартій, зверхпартій та і інших б р а т с ь к и х, сестрицьких, ш в а г е р с ь к и х, дідівських і бабівських організацій.

Перше засідання цього Комітету слушно названо історичним, бо на ньому ніхто з ніким не сварився. Це тому, що запрошені на засідання делегати так довго сходилися, що поки всі посходилися, треба було замкнути наради.

Але дальших 78 засідань вже були не історичні, а, радше, істеричні.

На перших десяти засіданнях ішов „файт" за те хто коло кого має сидіти на залі нарад. Бо, наприклад, інж. Білоніс ніяк не хотів засідати з д-ром Борониншим, а проф. Борсук настоював на тому, що він мусить сидіти задом до проф. Вариводи.

На дальших двадцяти засіданнях сперечалися за те, хто перший має забрати слово і як довго може балакати. Врешті, коли вже цілком ішло до розбиття, якось ще прийнято компромісовий внесок містера Панька, щоб промовці говорили за таким „пріоритетом": перший промовець, тому, що він перший, говоритиме зверть години, другий — півгодини, третій — годину і т. д. В кінцевому підрахунку вийшло таке, що останній мав балакати цілу добу.

Та найзавзятіша боротьба вив'язалася на дальших т р и д ц я т и засіданнях, коли на порядку дня стало питання — хто перед ким, ги за ким маршуватиме в поході! Отут уже не помогли компромісові вихиляси містера Панька, бо діло дійшло, як то кажуть, до зубів: кожний делегат домагався, щоб його партія, ги організація маршувала на голі походу та й ще несла найбільшу скількість прапорів, портретів і транспарентів.

...Під час тих засідальних баталій угасники нарад не завважили одного дивного з'явища: що на кожному засіданні їхні постаті все більше і більше никнуть та маліють в якийсь надприродний спосіб!... Вже на десятому засіданні кожний делегат був коротший на голову, на тридцятому всі були подібні до пінгвінів, на п'ятдесятому п о р о б и л и с я з них карлики, а на сімдесятому п'ятому довкола стола повіяло пусткою. Правда, на кріслах ще метушилися якісь маціцькі, фігурки, що далі завзято вимахували руками та погрожували п'ястуками один одному, та їх ледве можна було запримітити голим оком... Їхні сердиті голоси замінилися в смішне-тонюсеньке брєнчання комарів, а там — зовсім завмерли і на залі стала гробова тиша...

Лише на сумний спомин та на науку грядущим поколінням залишились на столі протоколи з 78-ох засідань Святочного Комітету, з яких ми і запозичили тему для нашої казки.

Ікер.

ВСЯЧИНА

АПАРАТ ДЛЯ ДОСЛІДЖУВАННЯ ТАЄМНИЦЬ МАРСА

Наступного року в липні почнуть досліджувати таємниці Марса, які вже 76 років непокоять уми науковців. Д-р Едисон Петтіт із обсерваторії на горі Вилсон в Каліфорнії повідомляє, що сконструйовано фотографічний апарат, яким можна буде сфотографувати на Марсі те, що досі називають „каналами". Коли стверджать, що ці канали мають воду, то можна буде думати, що на Марсі можливе життя. Новий апарат сполучений буде з обсерваторією на горі Вилсон, яка має другий щодо величини в світі телескоп. Досліди почнуться в липні 1954 року тому, що в цьому місяці віддаль від Марса до землі буде найменша. Найдовша віддаль цієї планети від землі становить 200,000,0000 миль.

ТАРЗАН, ч. 3143. Наближення підозріння.

Хоч їх переважали в відношенні три до одного, перемога ютенгів була повна. Здеморалізовані леопардолюди нагло заломилися і втекли в паніці.

— Орандо, вертайтеся до свого табору — доражджував Тарзан і піклуйтеся своїми раненими. Леопардолюди не будуть атакувати знову.

— Дивись! — закричав Орандо. — Ось Люпо! Чому він приходить з напрямку села леопардолюдей?